

Posudok diplomovej práce Bc. Michaely Mrňousovej: Líčení a genderová subjektivita

Tematické zameranie predloženej diplomovej práce je nesporne zaujímavé a potrebné podrobiť genderovej analýze. Výborné bolo aj rozhodnutie vytvoriť adekvátne teoretické východisko, teda tá voľba, o ktorej diplomatka sama píše: „*Teoretické zázemí práce tvoří zejména post-structuralistické teorie, které nahlížíjí líčení jako disciplinační praktiku, pomocí které je genderový subjekt spoluutvářen.*“ (s. 5)

Hneď v úvode sa autorke práce podarí stručne vymedziť základné pojmy, pokračuje vo výstižnej charakteristike Foucaultových konceptov, akcentujúc práve (seba) disciplinačné procesy a moc, a nadviaže relevantnými (na politiku tela zameranými) feministickými interpretáciami M. Foucaulta (Susan Bordo, Sandra Lee Bartky, Elisabeth Grosz, Judith Butler ai). Dobre je zakomponovaná aj kritika mýtu krásy, ktorá pochádza z pera Naomi Wolf, či iný uhol pohľadu Ilany Lowy sústredujúci sa na mechanizmy estetickej genderovej nerovnosti. Keď pridá ešte „*Bourdieuovy koncepty „symbolické nadvlády“ a „ženského bytí jako bytí viděného“*“, zdá sa, že „teoretické pozadie“ je dobre pripravené a bude slúžiť pri interpretácii v empirickej časti.

Istá pochybnosť sa dostavuje pri stanovení cieľa v úvode práce. „*Cílem této práce není ani obhajoba, ani kritika líčení jako takového, ale snaha prozkoumat tento fenomén z různých perspektiv.*“ (s. 7)

Je pravda, že sa môžeme dočítať aj o ďalšom ciele: „*Cílem výzkumu byla identifikace diskurzů, témat a významů, které se objevují ve způsobech přístupu ženských subjektů k líčení. Od žen jsem se pokoušela získat odpovědi na otázky týkající se norem femininity, identity a aktivit, které ve spojitosti s líčením vykonávají a strategie, které v souvislosti s líčením používají.*“ Problém je ale v tom, že diskurzy neboli identifikované. Presnejšie: neboli identifikované v súvislosti s tým, čo hovorili samotné respondentky. Boli výskumíčkou apriori postulované. Spomínané a rozoberané dva hlavné diskurzy - *diskurz femininity* a *diskurz heterosexuality* - spojené s líčením neboli identifikované „*na základe diskurzivní analýzy polostrukturovaných rozhovorů.*“ (s.80) Tému na s. 49. „*Hlavní diskurzy, které formují ženské představy a volby v otázce líčení, které vyplynuly z analýzy, představují diskurz femininity a diskurz heterosexuality*“ bolo treba doložiť (dokázať) a nielen ad hoc konštatovať. V celej práci som nenašla spomínané vyplývajúce z analýzy.

Keď diplomantka píše o výsledkoch analýzy uvádza štyri tématické bloky, ktoré bližšie rozvádza v jednotlivých podkapitolách. Robí v nich analýzu vybraných segmentov z textov pološtrukturovaných rozhovorov. V tomto obsahovo analyzujúcom postupe a v interpretačných zručnostiach preukázala diplomantka značné kvality. Takto postupovala v prvej podkapitole nazvanej „Líčení a každodennosť“, pričom záverečné sumarizovanie je výstižné. V ďalšej podkapitole „Líčení jako ženská záležitost“ sa pokúša pracovať s tromi typmi femininity, v tomto prípade však záverečný efekt je už malý. Navyše 3. typ nazapadá do „líčenia“, typológia je málo funkčná a úvahy o performativite (s.62) mi pripadajú umelo vykonštruované. V tejto súvislosti treba vysvetliť celý odstavec na str.67: „*Femininitu ženy vnímaly v prvé řadě jako performativní, tj. utvářenou souborem vzhledových praktik a chováním, které je považované za typicky ženské, ale též v esencionalistickém smyslu jako k nějaké reálně existující entitě, která z žen vyzařuje. Přestože do svého osobního pojetí femininity většina akterek líčení zařadilo, zároveň se shodly na tom, že líčení s femininitou nemusí nijak zásadněji souviset*“.

V práci je aj slabo preukázané tvrdenie, že „*tato část analýzy odkryla, že odpověď na zdánlivě jednoduchou otázku, pro koho se ženy líčí, je velmi nejednoznačná. Toto zjištění zcela koresponduje se základní post-strukturální tezí, která poukazuje na nejednoznačnost, fluidnost většiny sociálních kategorií a zkušeností.*“ (s.75)

Miest, ktoré umelo „nahrávajú“ postštrukturalistickej paradigme je viacero. Prejavuje sa to aj na nekonzistentnej formulačnej úrovni a argumentačnej neukotvenosti. Empirickou časťou práce akoby išli dva jazyky – ten jeden je z dielne postštrukturalizmu (prebratý zo sekundárnej literatúry). Nedá sa nevšimnúť si diplomantkinu veľkú závislosť na jednej publikácii, venovanej postštrukturalizmu, diskurzívnej analýze a genderovej identite.

V diplomovej práci, napriek tomu, že uvádza dosť rozsiahlu bibliografiu, je málo citátov, zato veľmi veľa odkazov na celé knihy bez bližšieho uvedenia strán alebo aspoň kapitol. Štylistická úroveň textu je dobrá. Gramatická a formálna stránka spĺňa požiadavky. Napriek týmto rozsiahlym výhradám, oceňujem kvalitu a rozsah diplomovej práce a navrhujem ju hodnotiť známou 2 (veľmi dobre)

Doc. PhDr. Zuzana Kiczková, PhD.

V Bratislave 9.06.2010

